21. 8. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Posvátný znak?

Ústava české republiky začíná v preambuli slovy ,,My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku… věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé…" – a co je větším symbolem Koruny české, nežli její znaky, prapory, klenoty – zkrátka insignie, které vždy ztělesňovaly český stát, ať již byl v jakékoliv podobě. Vážíme si tohoto dědictví i dnes a jak na ně pohlíží zákon?

Ústava české republiky začíná v preambuli slovy ,,My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku… věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé…" – a co je větším symbolem Koruny české, nežli její znaky, prapory, klenoty – zkrátka insignie, které vždy ztělesňovaly český stát, ať již byl v jakékoliv podobě. Vážíme si tohoto dědictví i dnes a jak na ně pohlíží zákon?

Úvodem nutno podotknout, že se zde z části budeme opírat i o kanonické právo, neboť má k věcem ,,jež jsou nám svaté" přecejen blízko a to nejen historicky a nebo slovní hříčkou.

Codex iuris canonici (Kodex kanonického práva z roku 1983) hovoří výhradně o ,,Posvátných místech a dobách", jakož i o ,,Uctívání svatých, posvátných obrazů a ostatků" – z některých těchto ustanovení můžeme vyjít per analogiam. Za prvé kánon 1187 hovoří o tom, že: ,,Veřejnou úctu je dovoleno vzdávat pouze těm božím služebníkům, které církevní představení zanesli do seznamu svatých nebo blahoslavených". Vzpomeňme tedy patrony české země, mezi nimiž je na prvním místě svatý Václav (ovšem svatých a blahoslavených českého původu je několik desítek, ne-li stovek). Atributem svatého Václava je obvykle královská/ (případně knížecí) koruna a prapor, na kterém je vyobrazena svatováclavská orlice (tedy orel s jednou hlavou, v heraldice je orel vyobrazován jako dvouhlavý, orlice s hlavou jedinou. Orel je tak řazen mezi tzv. ,,heraldické nestvůry" a dle některých by neměl být tak hojně využíván – viz nový znak jihomoravského kraje, v jehož druhém poli je černý orel – tedy dvouhlavý – na prsou nese červenobílý štítek, takzvaně ,,srdeční štítek". Tomuto znaku je vyčítáno, že byl využíván za druhé světové války nacisty, ovšem s ohledem na fakt, že podoba znaku pochází z doby povýšení erbu města Brna císařem Ferdinandem III., pak je tato námitka zjevně nadbytečná).

Svatý Václav ,,má však smůlu" – ač je nepochybně v církevních kruzích nejjasnějším symbolem pro český stát, pak černá orlice na bílém praporu, což je pravý znak Přemyslovců a nikoliv lev, jak je někdy chybně udáváno, tento atribut není zahrnut mezi české státní znaky.

Ústava České republiky za státní symboly ČR považuje: ,,…velký a malý státní znak, státní barvy, státní vlajku, vlajku prezidenta republiky, státní pečeť a státní hymnu". Zákon 3/1993 Sb. ,,O státních symbolech České republiky" (novelizován 154/1998 Sb.) definuje v § 2 velký a malý státní znak: ,,Velký státní znak tvoří čtvrcený štít, v jehož prvním a čtvrtém červeném poli je stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Ve druhém modrém poli je stříbrno-červeně šachovaná orlice se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Ve třetím zlatém poli je černá orlice se stříbrným půlměsícem zakončeným jetelovými trojlístky a uprostřed s křížkem, se zlatou korunou a červenou zbrojí." Malý státní znak Malý státní znak tvoří červený štít, v němž je stříbrný dvouocasý lev ve skoku se zlatou korunou a zlatou zbrojí. Podotkněme, že v jisté vhodné glose k polemice o krajských znacích bylo uvedeno, že zjevně ne všude jsou heraldikové, neboť znak lva v Národním divadle byl

před nedávnem také restaurován a zřejmě v domnění, že mužství lva jest jeho zbrojí, byla mu pozlacena i varlata…

Precedens k dalšímu uvažování nám dává výše jmenovaný zákon 3/1993 Sb., § 2, odstavec 3: ,,Za velký státní znak České republiky se pokládá i jeho jednobarevná napodobenina z kovu, kamene, skla, keramiky nebo jiného materiálu, jestliže svým vyobrazením odpovídá vyobrazení státního znaku České republiky.” S obdivem musíme vydechnout: ,,A jak to dělají Američané, že mají vlajku, svůj nejctěnější symbol na čepicích, na půllitrech od piva nebo na kravatě…?!” Odpověď zní: Inu, nemají tak striktní zákony. A proč to nejde u nás? Protože zákon 68/1990 Sbírky má § 1 stanoven poměrně značně taxativně:,,Státního znaku České republiky jsou oprávněni užívat Poslanecká sněmovna Parlamentu… prezident republiky a Kancelář prezidenta České republiky, vláda a Úřad vlády, ministerstva a jiné správní úřady České republiky, vyšší územně správní celky, hlavní město Praha a její městské části, obce, města a územně členěná statutární města a jejich městské části nebo městské obvody, soudy, státní zastupitelství, notáři a soudní exekutoři, ozbrojené síly a bezpečnostní sbory… státní muzea, galerie a další státní kulturní a vědecké instituce, školy.” Odstavec 3 je shovívavější: ,,Státního znaku mohou vhodným a důstojným způsobem užívat i jednotliví občané, politické strany a občanská sdružení.” a odstavec 4: ,,Státní znak může být použit na bankovkách a mincích České republiky.” A chtěli byste si zazpívat ,,jen tak” státní hymnu? Pozor! § 4c: ,,Státní hymnu České republiky lze hrát a zpívat při příležitostech státních svátků, památných a významných dnů a při dalších oficiálních a slavnostních příležitostech, nebo je-li to obvyklé.” Lehce komicky působí odstavec dva:,,Státní hymnu lze současně hrát a zpívat, popřípadě jen hrát nebo jen zpívat.” A její počátky, jak víme, jsou v opeře (no, spíše operetce) ,,Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka”, odkud píseň zlidověla. Úctu k hymně nepochybně, nicméně zákon ji ,,světí” tak, že se nemohu ubránit vzpomínce na scénku ze Švejka, kde jeden z pánů vysvětluje, proč je také zavřený ve vyšetřovací vazbě v době atentátu na následníka trůnu: ,,Jen jsem řekl ‚Počkejte, až dohrají Hej Slované!´”.

Vzhled státní pečetě je pro mnoho lidí tajemstvím – tedy: Státní pečeť tvoří velký státní znak podložený lipovými ratolestmi po stranách, kolem něhož je opis "ČESKÁ REPUBLIKA"… Pečetidlo státní pečeti uchovává prezident republiky.”

Kdysi byly prapory i žehnány a korunovaci pochopitelně prováděl jen nejvyšší církevní hodnostář v zemi. Byly to klasické ,,res sacrum” – věci posvátné – dnes je jen nahradila symbolika České republiky, ale hlásíme-li se tak vřele k tradicím Koruny české, pak by možná bylo vhodné zamyslet se nad tím, co tato slova znamenají. Korunovační klenoty se i dnes vystavují jen při vzácných příležitostech a množství lidí, kteří chtějí shlédnout tyto symboly zemí Koruny české, je ohromující. Ostatně, naše Ústava je v tomto směru jedna z nejstriktnějších v Evropě. O barvách vlajky se hovoří snad jen ve španělské ústavě, ovšem s přihlédnutím k tomu, že jsou-li další znaky a symboly státnosti Španělska, pak je tvoří především symboly parlamentní monarchie a vládnoucího rodu, o čemž však ústava nehovoří. Dává však pozoruhodnou volnost v článku 4, odstavci 2 španělské ústavy: ,,Autonomní statuty mohou uznat vlastní vlajky a znaky autonomních společenství. Jsou vztyčovány na a ve všech veřejných budovách a při oficiálních příležitostech společně se španělskou vlajkou".

Symboly české republiky jsou symboly českého národa – kdo by je zneužil či pohanil, vystavuje se s největší pravděpodobností postihu – přinejmenším se dopustil přestupku, při velmi volném extenzivním výkladu i trestného činu dle § 198 Trestního řádu - ,,Hanobení národa, rasy a přesvědčení”. Naše opatření vůči státním symbolům skutečně připomíná posvátnost uctívaných věcí, církevně požehnaných či posvěcených. Například ,,střídání stráží” na Hradě je malou přehlídkou české státnosti. Jak podobné kánonu 1188: ,,Zachovává se praxe vystavovat v kostelích posvátné obrazy, aby byly věřícími uctívány; vystavují se však v přiměřeném počtu a vhodném uspořádání, aby nevzbuzovaly údiv křesťanů a nezavdávaly příležitost k nesprávné zbožnosti”. A zákaz prodeje kopií

státních symbolů? Jak velmi připomíná kánon 1190: ,,Je zakázáno prodávat ostatky… Význačné ostatky a jiné, které se těší velké úctě lidí, nesmějí být jakýmkoliv způsobem platně převedeny ani natrvalo přeneseny bez dovolení Apoštolského stolce". (Lebku svatého Václava lze spatřit v chrámu Sv. Víta na Pražském hradě).

Málokterý světec třímá na oltáři korouhev – symbol svého státu, svatý Václav téměř vždy. Nebylo by tedy vhodné přiřadit i tento atribut patrona zemí Koruny české ke státním symbolům a chránit jej obdobně? A nebo naopak být benevolentnější, honosit se svými stát-ními symboly ,,kde jen to jde" (alespoň na suvenýrech…)? Skutečně si ceníme našich symbo-lů tak, že jsou nám svaté nebo se jen ukájíme myšlenkou, že máme alespoň nějaký symbol…

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Účinky rozhodnutí o úpadku v praxi
- Nezpůsobilý poddodavatel ve veřejné zakázce: kdy může zadavatel zůstat nečinný?
- Kdy se z nesplaceného úvěru stane trestný čin? Úvěrový podvod v praxi
- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou" kupní cenou?
- Pracovněprávní dokumenty a elektronický podpis – když certifikát vyprší dříve než archivační lhůta
- 10 otázek pro … Janu Andresovou
- Souhrn významných událostí ze světa práva
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Nové nařízení EU o obalech a obalových odpadech: kdo všechno může být výrobcem?
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Okamžité zrušení pracovního poměru vs. výpověď podle ust. § 52 písm. g) zákoníku práce